

MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM I POLITIČKIM PRAVIMA (1966)¹

(izvodi)

Države članice ovog pakta,

smatrajući da, prema principima izraženim u Povelji Ujedinjenih nacija, priznavanje dostojanstva koje je bitno za sve članove ljudske porodice i njihovih jednakih i neotuđivih prava, predstavlja osnovu slobode, pravde i mira u svetu;

uviđajući da ova prava proizlaze iz dostojanstva neodvojivog od čovekove ličnosti;

uviđajući da se, prema Opštoj deklaraciji o pravima čoveka, ideal slobodnog ljudskog bića koje uživa građanske i političke slobode i koje je oslobođeno od straha i bede, može postići samo ako se stvore uslovi koji omogućavaju svakome da uživa svoja građanska i politička prava, kao i svoja ekonomska, socijalna i kulturna prava;

smatrajući da Povelja Ujedinjenih nacija nameće državama obavezu da unapređuju opšte i stvarno poštovanje ljudskih prava i sloboda;

vodeći računa o činjenici da pojedinac ima dužnost prema drugome i prema zajednici kojoj pripada i da je dužan da se zalaže za unapređenje i poštovanje prava priznatih ovim paktom,

dogovorile su se o sledećim članovima:

(...)

Član 2.

1. Države članice ovog pakta obavezuju se da poštuju i garantuju svim licima koja se nalaze na njihovoj teritoriji i koja potpadaju pod njihovu nadležnost, prava priznata ovim paktom bez obzira naročito na rasu, boju, pol, jezik, veru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, imovno stanje, rođenje ili svaku drugu okolnost.

2. Države članice ovog pakta obavezuju se da, u skladu sa svojim ustavnim postupkom i odredbama ovog pakta, preduzmu korake koji bi omogućili usvajanje takvih zakonskih ili drugih mera kojima mogu da ostvare prava priznata ovim paktom a koja nisu još stupila na snagu.

3. Države članice ovog pakta se obavezuju:

(a) da garantuju da se svako lice čija su prava i slobode priznati ovim paktom povređeni, može koristiti pravom žalbe, čak i ako su ih povredila lica u vršenju svojih zvaničnih dužnosti;

(b) da garantuju da će nadležne sudske, upravne ili zakonodavne vlasti ili svaka druga nadležna vlast prema propisima države, rešavati o pravima lica koje podnosi žalbu, i da prošire mogućnosti podnošenja žalbe pred sudom;

(c) da garantuju da će nadležne vlasti povoljno rešiti svaku žalbu koja bude smatrana opravdanom.

Član 3.

Države članice ovog pakta obavezuju se da obezbede podjednako pravo muškarcima i ženama da uživaju sva građanska i politička prava formulisana u ovom paktu.

Član 4.

1. U slučaju da izuzetna opšta opasnost ugrozi opstanak nacije i da je to objavljeno službenim aktom, države članice ovog pakta mogu da preduzmu, u onom strogom obimu u kojem to stanje zahteva, mere koje odstupaju od obaveza predviđenih ovim paktom, pod uslovom da te mere ne budu u nesaglasnosti sa ostalim obavezama koje im nameće međunarodno pravo i da nemaju za posledicu diskriminaciju zasnovanu samo na rasi, boji, polu, jeziku, veri ili socijalnom poreklu.

2. Prethodna odredba ne dopušta nikakvo odstupanje od čl. 6, 7, 8 (tač. 1. i 2), 11, 15, 16. i 18. ovog pakta.

3. Države članice ovog pakta koje se koriste pravom odstupanja moraju odmah da, preko generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, saopšte ostalim državama članicama odredbe od kojih su odstupile, kao i razloge ovog odstupanja. One će istim putem ponovo obavestiti o tome kada budu prestale sa ovim odstupanjem.

¹ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima potpisan je 19. decembra 1966. godine u Njujorku. Stupio je na snagu 23. marta 1976. godine. (Službeni list SFRJ, br. 7/71).

Član 5.

1. Nijedna odredba ovog pakta ne može se tumačiti kao da sadrži bilo kakvo pravo za neku državu, grupaciju ili pojedinca da obavlja neku delatnost ili vrši neki akt u cilju rušenja prava i sloboda priznatih ovim paktom ili da zavode veća ograničenja od onih predviđenih ovim paktom.
2. Ne priznaje se nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih prava čoveka koja su priznata ili važe u svakoj državi članici ovog pakta na osnovu primene zakona, konvencije, propisa ili običaja, pod izgovorom da ih ovaj pakt ne priznaje ili ih priznaje u manjoj meri.
(...)

Član 7.

Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili svirepim, nehumanim ili unižavajućim kaznama ili postupcima. Posebno je zabranjeno da se neko lice podvrgne medicinskom ili naučnom eksperimentu bez njegovog slobodnog pristanka.

Član 8.

1. Niko se ne može držati u ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjeni su u svakom obliku.
2. Niko se ne može držati u potčinjenosti.
3. (a) Niko se ne može primorati na prisilan ili obavezan rad;
(b) stav (a) ove tačke ne može se tumačiti kao da zabranjuje, u zemljama gde neki zločini mogu biti kažnjeni zatvorom sa prisilnim radom, izdržavanje kazne prisilnog rada koju je izrekao nadležni sud;
(c) ne smatra se kao „prisilan i obavezan rad“ u smislu ove tačke:
(i) svaki rad ili služba, koje ne predviđa stav (b), a koji se normalno traže od lica zatvorenog na osnovu redovne sudske odluke ili uslovno puštenog na slobodu pošto je bilo predmet takve odluke;
(ii) svaka služba vojnog karaktera i, u zemljama gde se priznaje odbijanje služenja vojske, svaka nacionalna služba koja se na osnovu zakona zahteva od onih koji odbiju da služe vojsku;
(iii) svaka služba koja se zahteva u slučaju više sile ili katastrofe koja ugrožava život ili blagostanje zajednice;
(iv) svaki rad ili služba koji čine deo normalnih građanskih obaveza.

Član 9.

1. Svaki pojedinac ima pravo na slobodu i na bezbednost svoje ličnosti. Niko ne može biti proizvoljno uhapšen ili pritvoren. Niko ne može biti lišen slobode osim iz razloga i shodno postupku koji je predviđen zakonom.
2. Svako uhapšeno lice obaveštava se u trenutku hapšenja o razlozima hapšenja, kao što se u najkraćem roku obaveštava pismenim putem o svakoj optužbi koja je podignuta protiv njega.
3. Svako lice koje je uhapšeno ili pritvoreno zbog krivičnog dela biće u najkraćem roku predato sudiji ili nekoj drugoj zakonom ovlašćenoj vlasti da vrši sudske funkcije, i mora u razumnom roku da bude suđeno ili oslobođeno. Pritvaranje lica koja čekaju na suđenje nije obavezno, ali puštanje na slobodu može biti uslovljeno garancijama koje obezbeđuju dolazak lica u pitanju na pretres, kao i svim drugim radnjama postupka a, u datom slučaju, radi izvršenja presude.
4. Svako lice koje je lišeno slobode usled hapšenja ili pritvora ima pravo da podnese žalbu sudu kako bi ovaj rešavao bez odlaganja o zakonitosti pritvora i naredio njegovo puštanje na slobodu ako pritvor nije zasnovan na zakonu.
5. Svako lice koje je žrtva nezakonitog hapšenja ili pritvora ima pravo na naknadu štete.

Član 10.

1. Sa svakim licem koje je lišeno slobode postupa se humano i sa poštovanjem dostojanstva neodvojivog od čovečije ličnosti.
2. (a) Okrivljena lica su, osim u izuzetnim slučajevima, odvojena od osuđenih lica i podvrgnuta posebnom režimu koji odgovara njihovom statusu neosuđenih lica;
(b) mladi okrivljeni su odvojeni od odraslih, i o njihovim slučajevima se rešava što je moguće pre.
3. Kazneni režim obuhvata postupak sa osuđenima čiji je glavni cilj njihovo popravljavanje i socijalna rehabilitacija.

Mladi prestupnici su odvojeni od odraslih i podvrgnuti režimu koji odgovara njihovim godinama i njihovom zakonskom statusu.

Član 11.

Niko ne može da bude zatvoren iz jednog jedinog razloga što nije u stanju da izvrši ugovornu obavezu.

Član 12.

1. Svako lice koje se legalno nalazi na teritoriji neke države ima pravo da se slobodno kreće u njoj i da slobodno izabere svoje mesto stanovanja
2. Svako lice ima pravo da napusti bilo koju zemlju, uključujući i svoju.
3. Napred navedena prava mogu biti ograničena samo ako su ova ograničenja zakonom predviđena, ako su ona potrebna radi zaštite nacionalne bezbednosti, javnog reda, javnog zdravlja ili morala ili prava i slobode drugih lica, i ako su u skladu sa ostalim pravima koja priznaje ovaj pakt.
4. Niko ne može biti proizvoljno lišen prava da uđe u svoju zemlju.

Član 13.

Stranac koji se legalno nalazi na teritoriji države članice ovog pakta može biti proteran samo radi izvršenja odluke donete na osnovu zakona i, osim ako se tome ne protive nužni razlozi nacionalne bezbednosti, on mora da ima mogućnost da iznese razloge protiv svoga proterivanja, kao i da njegov slučaj bude razmatran od strane nadležne vlasti, s tim što će u tom cilju odrediti svoga zastupnika.

Član 14.

1. Svi su jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravlján pravično i javno pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom, ustanovljenim na osnovu zakona koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza. Može se narediti isključivanje javnosti za vreme trajanja cele rasprave ili jednog dela u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, ili ako to interes ličnog života stranaka zahteva, ili još ako to sud smatra apsolutno potrebnim iz razloga posebnih okolnosti slučaja kada bi javnost štetila interesima pravde, ipak, svaka presuda doneta u krivičnim ili građanskim stvarima biće javna, osim ako interes maloletnika zahteva da se postupa drukčije ili ako se rasprava odnosi na bračne sporove ili na starateljstvo dece.
2. Za svako lice koje je optuženo za krivično delo pretpostavlja se da je nevino dok njegova krivica ne bude zakonski ustanovljena.
3. Svako lice koje je optuženo za krivično delo ima, uz potpunu ravnopravnost, prava bar na sledeće garancije:
  - (a) da bude obavješteno u najkraćem roku, na jeziku koji razume i u pojedinostima, o prirodi i razlozima optužbe koja je podignuta protiv njega;
  - (b) da raspolaže potrebnim vremenom i olakšicama u vezi sa pripremanjem svoje odbrane i da opšti sa braniocem koga ono bude izabralo;
  - (c) da mu bude suđeno bez velikog zakašnjenja;
  - (d) da prisustvuje raspravi i da se samo brani ili da ima branioca koga je izabralo; ako nema branioca, da bude obavješteno o svom pravu da ga ima i, svaki put kad to zahtevaju interesi pravde, da mu se dodeli branilac po službenoj dužnosti besplatno, ako nema mogućnosti da ga nagradi;
  - (e) da sasluša ili da predloži da drugi saslušaju svedoke koji terete optuženog i da izdejstvuje dolazak i saslušanje svedoka odbrane pod istim uslovima kao i svedoka optužbe;
  - (f) da dobije besplatno pomoć tumača ako ne razume ili ne govori jezik na kojem se vodi rasprava;
  - (g) da ne bude prinuđeno da svedoči protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.
4. Postupak koji se primenjuje na mladiće koji nisu punoletni, prema krivičnom zakonu, vodiće računa o njihovim godinama i o interesu njihovog prevaspitanja.
5. Svako lice oglaseno krivim za počinjeno krivično delo ima pravo da zatraži da, shodno zakonu, viši sud ispita odluku o krivici i presudi.
6. Ako konačno izrečena krivična presuda bude docnije poništena ili ako je dato pomilovanje zbog toga što nova

ili naknadno otkrivena činjenica dokazuje da se radilo o sudskoj grešci, lice koje je izdržalo kaznu na osnovu ove osude biće obeštećeno shodno zakonu, ukoliko se ne dokaže da je ono u potpunosti ili delimično krivo za neblagovremeno otkrivanje nepoznate činjenice.

7. Niko ne može biti gonjen ili kažnjen zbog krivičnog dela u vezi sa kojim je već bio oslobođen krivice ili osuđen pravnosnažnom presudom prema zakonu i krivičnom postupku svake zemlje.

(...)

Član 16.

Svako ima pravo da mu se prizna na svakom mestu pravni subjektivitet.

Član 17.

1. Niko ne može biti predmet samovoljnih ili nezakonitih mešanja u njegov privatni život, u njegovu porodicu, u njegov stan ili njegovu prepisku, niti nezakonitih povreda nanesenih njegovoj časti ili njegovom ugledu.

2. Svako lice ima pravo na zaštitu zakona protiv ovakvih mešanja ili povreda.

Član 18.

1. Svako lice ima pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti. Ovo pravo podrazumeva slobodu ispovedanja i primanja vere ili ubeđenja po svom nahođenju, kao i slobodu da tu veru ili ubeđenje ispoljava pojedinačno ili zajedno sa drugima, kako javno tako i privatno, kroz kult, vršenje verskih i ritualnih obreda i veronauku.

2. Niko ne može biti predmet prinude kojom bi se kršila sloboda njegovog ispovedanja ili primanja vere ili ubeđenja po njegovom nahođenju.

3. Sloboda ispoljavanja vere ili ubeđenja može biti predmet samo onih ograničenja koja predviđa zakon a koja su nužna radi zaštite javne bezbednosti, reda, zdravlja ili morala, ili pak osnovnih prava i sloboda drugih lica.

4. Države članice ovog pakta obavezuju se da poštuju slobodu roditelja, a u datom slučaju zakonitih staratelja, da obezbede svojjoj deci ono versko i moralno obrazovanje koje je u skladu sa njihovim sopstvenim ubeđenjima.

Član 19.

1. Niko ne može biti uznemiravan zbog svojih mišljenja.

2. Svako lice ima pravo na slobodu izražavanja; ovo pravo bez obzira na granice, podrazumeva slobodu iznalaženja, primanja i širenja informacija i ideja svih vrsta, u usmenom, pismenom, štampanom ili umetničkom obliku, ili na bilo koji način po slobodnom izboru.

3. Ostvarivanje sloboda predviđenih u tački 2. ovog člana obuhvata posebne dužnosti i odgovornosti. Sledstveno tome, ono može biti podvrgnuto izvesnim ograničenjima koja moraju, međutim, biti izričito određena zakonom, a potrebna su iz razloga:

(a) poštovanja prava ili ugleda drugih lica;

(b) zaštite državne bezbednosti, javnog reda, javnog zdravlja i morala.

Član 20.

1. Svako propagiranje rata je zakonom zabranjeno.

2. Svaki poziv na nacionalnu, rasnu ili versku mržnju koji predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, zakonom je zabranjeno.

(...)

Član 23.

1. Porodica je prirodan i osnovni sastavni deo društva i ima pravo na zaštitu društva i države.

2. Pravo na sklapanje braka i osnivanja porodice priznaje se čoveku i ženi kada su dorasli za ženidbu.

3. Nijedan brak se ne može sklopiti bez slobodnog i potpunog pristanka budućih supružnika.

4. Države članice ovog pakta doneće odgovarajuće mere radi obezbeđenja jednakosti u pravima i odgovornosti supružnika u pogledu braka za vreme braka i prilikom njegovog raskida. U slučaju raskida braka, preduzimaju se mere radi obezbeđenja potrebne zaštite dece.

Član 24.

1. Svako dete, bez diskriminacije zasnovane na rasi, boji, polu, jeziku, veri, nacionalnom ili socijalnom poreklu, imovnom stanju ili rođenju, ima pravo da mu njegova porodica, društvo i država ukazuju zaštitu koju zahteva njegov status maloletnika.
2. Odmah posle rođenja, svako dete mora biti upisano u matičnu knjigu rođenih i nositi neko ime.
3. Svako dete ima pravo da stiče neko državljanstvo.

Član 26.

Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednaku zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora da zabranjuje svaku diskriminaciju i da obezbedi svim licima podjednaku i uspešnu zaštitu protiv svake diskriminacije, naročito u pogledu rase, boje, pola, jezika, vere, političkog ili drugog ubeđenja, nacionalnog ili socijalnog porekla, imovnog stanja, rođenja ili svakog drugog stanja.

Član 27.

U državama gde postoje etničke, verske ili jezičke manjine, lica koja pripadaju tim manjinama ne mogu biti lišena prava da imaju, zajedno sa drugim članovima svoje grupe, svoj poseban kulturni život, da ispoljavaju i upražnjavaju svoju sopstvenu veru ili da se služe svojim jezikom.

Član 28.

1. Ustanovljava se Komitet za prava čoveka (dalje u tekstu: Komitet). Ovaj Komitet je sastavljen od 18 članova, a vrši funkcije koje su niže navedene.
  2. Komitet je sastavljen od državljana država članica ovog pakta, koji treba da imaju visoke moralne kvalitete čija je kompetentnost u oblasti ljudskih prava priznata, s tim što će se voditi računa o korisnosti učešća nekih lica koja imaju pravno iskustvo.
  3. Članovi Komiteta biraju se i zasedaju u ličnom svojstvu.
- (...)

Član 40.

1. Države članice ovog pakta obavezuju se da podnose izveštaje o donetim merama kojima se sprovode u život prava priznata ovim paktom, kao i o postignutim uspesima u ostvarivanju ovih prava:
  - (a) u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog pakta za svaku državu članicu u pitanjima koja se na nju odnose;
  - (b) ubuduće, svaki put kada Komitet bude to zatražio.
2. Svi izveštaji podnose se generalnom sekretaru Organizacije ujedinjenih nacija koji ih dostavlja Komitetu na razmatranje. U izveštajima treba navesti, ako ustreba, faktore i teškoće koji ometaju primenu odredaba ovog pakta.
3. Generalni sekretar Organizacije ujedinjenih nacija može, posle savetovanja sa Komitetom, dostaviti specijalizovanim zainteresovanim ustanovama kopiju svih delova izveštaja koji bi se mogli odnositi na oblast njihove nadležnosti.
4. Komitet proučava izveštaje koje podnose države članice ovog pakta. On dostavlja državama članicama svoje sopstvene izveštaje, kao i sve primedbe opšteg karaktera koje smatra celishodnim. Komitet može takođe da dostavlja Ekonomskom i socijalnom savetu ove primedbe sa kopijama izveštaja koje je primio od država članica ovog pakta.
5. Države članice ovog pakta mogu da podnose Komitetu komentare o svakoj primedbi koja je učinjena na osnovu tačke 4. ovog člana.

Član 41.

1. Svaka država članica ovog pakta može, na osnovu ovog člana, da izjavi u svakom trenutku da priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra saopštenja u kojima jedna država tvrdi da neka druga država članica ne ispunjava svoje obaveze na osnovu ovog pakta. Saopštenja koja se podnose na osnovu ovog člana mogu biti primljena i razmatrana samo ako potiču od države članice koja je dala izjavu kojom priznaje, što se nje tiče, nadležnost Komiteta. Komitet ne prima saopštenje od države članice koja nije dala ovakvu izjavu. Sledeći postupak se primenjuje na saopštenja koja su primljena shodno ovom članu:

(a) Ako jedna država članica ovog pakta smatra da neka druga država članica ne primenjuje njegove odredbe, ona može pismenim putem da skrene pažnju one druge države na to pitanje. U roku od tri meseca od prijema saopštenja, država kojoj se šalje saopštenje daje državi koja je dostavila saopštenje objašnjenje ili svaku drugu pismenu izjavu kojima razjašnjava pitanje, a koje sadrže, ukoliko je to moguće i korisno, obaveštenja o svojim pravilima procedure i o pravnim sredstvima koja su već korišćena, koja su pokrenuta ili koja se mogu još koristiti.

(b) Ako, u roku od šest meseci od dana prijema prvobitnog saopštenja od strane države kojoj je ovo upućeno, pitanje ne bude rešeno na zadovoljstvo obeju zainteresovanih država članica, jedna kao i druga država imaju pravo da ga podnesu Komitetu, dostavljajući saopštenje i Komitetu i drugoj zainteresovanoj državi.

(c) Komitet može rešavati o jednom predmetu koji mu je podnet samo ako utvrdi da su sva raspoloživa unutrašnja pravna sredstva korišćena i iscrpna, shodno opšte priznatim principima međunarodnog prava. Ovo pravilo se ne primenjuje u slučajevima gde postupci po žalbi prevazilaze razumne rokove.

(d) Komitet isključuje javnost sa svojih sednica kada razmatra saopštenja o kojima je reč u ovom članu.

(e) Pod rezervom odredaba stava (c), Komitet stavlja svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim državama članicama kako bi se postiglo sporazumno rešenje pitanja koje je zasnovano na poštovanju prava čoveka i osnovnih sloboda, kako ih priznaje ovaj pakt.

(f) U vezi sa svakim predmetom koji mu je podnet, Komitet može da zatraži od zainteresovanih država članica pomenutih u stavu (b) da mu dostave svako umesno obaveštenje.

g) Zainteresovane države članice, pomenute u stavu (b) imaju pravo da budu predstavljene prilikom razmatranja predmeta od strane Komiteta i da stavljaju pismene ili usmene primedbe ili u jednom i drugom obliku.

(h) Komitet mora da podnese izveštaj u roku od dvanaest meseci, računajući od dana kada je primio saopštenje pomenuto u stavu (b):

(i) ako je postignuto rešenje u skladu sa odredbama stava (e), Komitet se u svom izveštaju ograničava na kratko iznošenje činjenica i postignutog rešenja;

(ii) ako rešenje nije postignuto, u skladu sa odredbama stava (e), Komitet se u svom izveštaju ograničava na kratko iznošenje činjenica; tekst pismenih primedaba i zapisnik o usmenim primedbama koje su stavile zainteresovane države prilažu se uz izveštaj. Za svaki predmet, izveštaj se dostavlja zainteresovanim državama članicama.

2. Odredbe ovog člana stupaju na snagu kada deset država članica ovog pakta budu dale izjavu predviđenu u tački 1. ovog člana. Navedena izjava deponuje se kod generalnog sekretara Organizacije ujedinjenih nacija, koji dostavlja kopiju ostalim državama članicama. Izjava se može u svako doba povući putem saopštenja upućenog generalnom sekretaru. Ovo povlačenje je bez štete po razmatranje svakog pitanja koje je predmet već dostavljenog saopštenja na osnovu ovog člana; nikakvo drugo saopštenje neke države članice neće se primati pošto generalni sekretar bude obavešten o povlačenju izjave, ukoliko zainteresovana država članica ne bude dala novu izjavu.

Član 42.

1. (a) Ako pitanje koje je podneto Komitetu, shodno članu 41. ovog pakta, ne bude rešeno na zadovoljstvo zainteresovanih država članica, Komitet može, uz prethodnu saglasnost zainteresovanih država članica, da odredi *ad hoc* komisiju za pomirenje (u daljem tekstu: komisija). Komisija stavlja svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim državama članicama u cilju postizanja mirnog rešenja pitanja zasnovanog na poštovanju ovog pakta;

(b) Komisija se sastoji od pet članova naimenovanih uz saglasnost zainteresovanih država članica. Ako zainteresovane države članice ne postignu sporazum o celokupnom ili o jednom delu sastava komisije u roku od tri meseca, članovi komisije o kojima se nisu mogle saglasiti biraju se tajnim glasanjem među članovima Komiteta većinom od dve trećine članova Komiteta.

2. Članovi komisije zasedaju u ličnom svojstvu. Oni ne mogu biti državljani ni zainteresovanih država članica ni države koja nije član ovog pakta, niti države koja nije dala izjavu predviđenu u članu 41. ovog pakta.

3. Komisija bira svog predsednika i donosi svoja sopstvena pravila procedure.

4. Komisija održava redovno svoje sastanke u sedištu Organizacije ujedinjenih nacija ili u Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi. Međutim, ona može da se sastane u svakom drugom odgovarajućem mestu, koje komisija može da odredi u saglasnosti sa generalnim sekretarom Organizacije ujedinjenih nacija i zainteresovanim državama članicama.

5. Sekretarijat, predviđen u članu 36. ovog pakta, pruža takođe svoje usluge komisijama koje su naimenovane na osnovu ovog člana.

6. Podaci koje dobija i pregleda Komitet stavlja se na raspolaganje komisiji koja može da zahteva da joj zainteresovane države članice pruže svako umesno naknadno obaveštenje.

7. Pošto bude razmotrila pitanje u svim njegovim vidovima, ali u svakom slučaju najdocije u roku od dvanaest meseci od dana kada joj je podneto, komisija podnosi izveštaj predsedniku Komiteta koji ga dostavlja zainteresovanim državama članicama:

(a) ako komisija ne može da dovrši razmatranje pitanja u roku od dvanaest meseci, u svom izveštaju ona ukratko samo naznačava dokle je stigla u svom razmatranju;

(b) ako je postignuto sporazumno rešenje pitanja zasnovano na poštovanju prava čoveka, priznatih ovim paktom, u svom izveštaju komisija se ograničava da ukratko navede činjenice i postignuto rešenje;

(c) ako se ne postigne rešenje u smislu stava (b), komisija unosi u izveštaj svoje zaključke po svim činjenicama koje se odnose na pitanje koje se raspravlja između zainteresovanih država članica, kao i svoje konstatacije u vezi sa mogućnostima postizanja sporazumnog rešenja pitanja; izveštaj sadrži takođe pismene primedbe i zapisnik o usmenim primedbama koje su učinile zainteresovane države članice;

(d) ako je izveštaj komisije podnet prema stavu (c), zainteresovane države članice saopštavaju predsedniku Komiteta, u roku od tri meseca od prijema izveštaja, prihvataju li ili ne izveštaj komisije.

8. Odredbe ovog člana treba tako razumeti da ne idu na uštrb nadležnosti Komiteta predviđenih u članu 41. ovog pakta.

9. Zainteresovane države članice snose podjednako troškove članova komisije na osnovu predračuna koji donosi generalni sekretar Organizacije ujedinjenih nacija.

10. Generalni sekretar Organizacije ujedinjenih nacija je ovlašćen, da u slučaju potrebe, isplati troškove članovima komisije pre nego što ih zainteresovane države članice nadoknade prema tački 9. ovog člana.

Član 43.

Članovi Komiteta i članovi *ad hoc* komisija za pomirenje koje mogu biti ustanovljene prema članu 42. ovog pakta, imaju pravo na olakšice, privilegije i imunitete koji se priznaju stručnjacima u misiji Organizacije ujedinjenih nacija, prema odgovarajućim odeljcima Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija.

Član 44.

Odredbe o sprovođenju u život ovog pakta primenjuju se bez štete za postupke koji su ustanovljeni o pitanju prava čoveka prema, ili na osnovu, bitnih instrumenata i konvencija Organizacije ujedinjenih nacija i specijalizovanih ustanova, i ne sprečavaju države članice da pribegnu drugim postupcima za rešavanje nekog spora shodno međunarodnim opštim ili posebnim sporazumima koji ih obavezuju.

(...)

Član 46.

Nijedna odredba ovog pakta ne može se tumačiti kao da narušava odredbe Povelje Ujedinjenih nacija i ustave specijalizovanih ustanova, koji određuju odgovornost raznih organa Organizacije ujedinjenih nacija i specijalizovanih ustanova o pitanjima koja su obrađena u ovom paktu.

(...)

FAKULTATIVNI PROTOKOL UZ MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM I POLITIČKIM PRAVIMA¹

(izvodi)

Države ugovornice ovog protokola, *Smatrajući* da bi što boljem obezbeđenju postizanja ciljeva Pakta o građanskim i političkim pravima (dalje nazvan Pakt) i primene njegovih odredaba, odgovaralo da se ovlasti Komitet za ljudska prava, uspostavljen na osnovu četvrtog dela ovog Pakta (dalje nazvan Komitet), da primi i razmatra, kao što je predviđeno u ovom protokolu, predstavke koje potiču od pojedinaca koji tvrde da su žrtve kršenja nekog od prava izloženih u Paktu, *Sporazumele* su se o sledećem:

Član 1.

Svaka država ugovornica Pakta koja postane strana ugovornica ovog protokola priznaje da je Komitet nadležan da prima i razmatra predstavke koje potiču od pojedinaca koji spadaju pod njenu nadležnost a koji tvrde da su žrtve kršenja bilo kog prava navedenog u Paktu od strane te države ugovornice. Komitet neće primati nikakva saopštenja koja se tiču države ugovornice Pakta koja nije stranka ovog protokola.

Član 2.

Pod uslovom iz odredaba člana 1, svaki pojedinac koji tvrdi da je žrtva kršenja ma kojeg od prava navedenih u Paktu i koji je iscrpeo sva raspoloživa unutrašnja pravna sredstva, može podneti Komitetu na razmatranje pismenu predstavku.

Član 3.

Komitet neće prihvatiti nijednu predstavku podnetu na osnovu ovog protokola ako je nepotpisana ili za koju smatra da predstavlja zloupotrebu prava na podnošenje takvih predstavlki, ili da je nespojiva s odredbama Pakta.

Član 4.

1. Pod uslovima iz odredaba člana 3, Komitet stavlja do znanja svaku predstavku koja mu je podneta državi ugovornici ovog protokola za koju se navodi da je prekršila neku od odredaba ovog pakta.
2. U toku sledećih šest meseci pomenuta država će dostaviti Komitetu pismena objašnjenja ili izjave rasvetljavajući pitanje i navodeći, prema potrebi, sve mere koje je eventualno preduzela da bi popravila situaciju.

Član 5.

1. Komitet će razmotriti predstavke primljene na osnovu ovog Protokola vodeći računa o svim pismenim obaveštenjima koja su mu podneli pojedinci i zainteresovana država.
2. Komitet neće razmatrati nijednu predstavku pojedinaca ako se nije uverio:
  - (a) da se isto pitanje već ne razmatra u postupku pred nekim drugim međunarodnim organom za ispitivanje ili rešavanje,
  - (b) da je pojedinac iscrpeo sva raspoloživa unutrašnja pravna sredstva. Ovo se pravilo ne primenjuje ako je postupak po žalbi produžen preko razumnog roka.
3. Komitet će održavati zatvorene sednice kada bude razmatrao predstavke predviđene ovim protokolom.
4. Komitet će upoznati sa svime što je ustanovio zainteresovanu državu ugovornicu i pojedinca.

Član 6.

Komitet uključuje u godišnji izveštaj, koji sačinjava shodno članu 45. Pakta, sažeti pregled svojih delatnosti na osnovu ovog protokola.

(...)

---

¹ Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen je Rezolucijom Generalne skupštine UN br. 2200A (XXI) od 16. decembra 1966. godine. Stupio je na snagu 23. marta 1976. godine (*Službeni glasnik SRJ* - Međunarodni ugovori, broj 4/01).